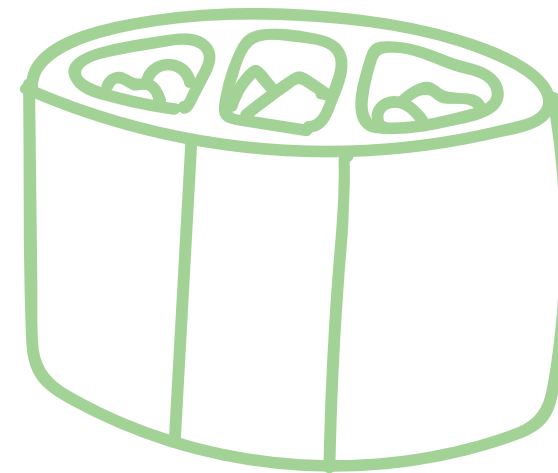

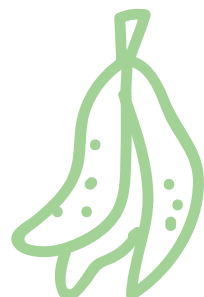
LAPIN YLIOPISTO
UNIVERSITY OF LAPLAND

JÄTEOPAS

Sisältö

1.	JOHDANTO	3
2.	JÄTEHUOLLON VASTUUT	4
3.	YLIOPISTON TOIMINNASTA SYNTYVÄ JÄTE	5
3.1	Yliopiston jätejakeet	5
3.2	Vuosittaiset jätemäärät	6
3.3	Jätemäärien seuranta	7
4.	JÄTTEIDEN LAJITTELU JA KERÄYS YLIOPISTOLLA	8
4.1	Lajittelu- ja keräyskäytännöt	8
5.	JÄTEHUOLLON KEHITTÄMINEN	10
6.	ENTÄ JOS HERÄÄ KYSYTTÄVÄÄ?	10
7.	LAJITTELUOHJEET	11
7.1	Paperin lajittelu	12
7.2	Keräyskartongin lajittelu	13
7.3	Pahvin lajittelu	14
7.4	Biojätteen lajittelu	15
7.5	Lasin lajittelu	16
7.6	Metallin lajittelu	17
7.7	Polttokelpoisen jätteen lajittelu	18
7.8	Kaatopaikkajätteen lajittelu	20
7.9	Sähkö- ja elektroniikkaromun lajittelu	21
7.10	Vaarallisten jätteiden lajittelu	22
8.	LÄHTEET	23

1. JOHDANTO

Osana WWF:n Green Office -ympäristöjärjestelmän rakentamista Lapin yliopistolle on laadittu ympäristöohjelma vuosille 2017–2020. Jätteiden lajittelu ja kierrätys on huomioitu uuden ympäristöohjelman toimenpiteissä, kuten myös henkilökunnan ja opiskelijoiden tiedottaminen ja kouluttaminen. Tämän jäteoppaan tarkoituksena on koota ja jakaa tietoa Lapin yliopiston jätehuollosta erityisesti pääkampuksella sekä sitä kautta myös vähentää yliopistolla syntyvää jätettä ja tehostaa syntyvän jätteen lajittelua.

Jätelain (646/2011) ensisijaisena tavoitteena on vähentää syntyvän jätteen määrää ja haitallisuutta. Tähän voidaan Lapin yliopistolla vaikuttaa esimerkiksi materiaalien käytön tehostamisella ja hankintojen huolellisella toteuttamisella. Jos tai kun jätettä kuitenkin syntyy, pitäisi jäte pyrkiä uusiokäyttämään tai kierrättämään. Tämä voidaan huomioida esimerkiksi kierrättämällä laitteet ja huonekalut eli käytetään olemassa olevat tavarat hyväksi ennen uusien tilaamista. Mikäli uudelleen käyttäminen tai kierrättäminen ei ole mahdollista, on jäte hyödynnettävä muulla tavoin joko materiaalina tai vähintään energiana.

Jätteiden varastointi ja loppusijoitus aiheuttavat ympäristövaikutuksia, mutta ympäristövaikutuksia muodostuu myös jätejakeiden keräämisestä ja kuljetuksesta. Kuljetuksesta aiheutuvia ympäristövaikutuksia voidaan vähentää jäteastioiden oikealla mitoituksella, jolloin ei tule niin sanottuja turhia tyhjennyskertoja. Lisäksi toimiva jätehuolto ja sitä kautta jätteiden huolellinen lajittelu vähentää ympäristövaikutuksia, kun suuri osa jätteestä lajitellaan hyötykäyttöön ja mahdollisimman pieni määrä päättyy kaatopaikalle loppusijoitukseen.

Jätehuollon toimivuuteen vaikuttaa monet eri tekijät, kuten lajittelumahdollisuudet ja riittävä ohjeistus, mutta ennen kaikkea käyttäjät, sillä jokainen työntekijä tai opiskelija on omalta osaltaan vastuussa lajittelun toimivuudesta jätteiden syntypaikalla. Oikein lajitellut ja oikeisiin astioihin laitetut jätteet päätyvät uudelleen kiertoon raaka-aineena. **Muistakaa siis lajitella!**

2. JÄTEHUOLLON VASTUUT

Lapin yliopiston pääkampuksen jätehuollosta vastaa Suomen yliopistokiinteistöt (SYK Oy) yhdessä yliopiston kiinteistö- ja hankintapalveluiden kanssa. SYK tilaa kiinteistön jätekaatoksiin tarvittavat jätteiden keräysastiat sekä seuraa niiden toimivuutta ja käyttöastetta yhdessä kiinteistöhuollon (ISS Palvelut Oy) kanssa.

Yliopiston keräysastiat toimittaa ja tyhjentää Rovaniemen Ekoteam Oy. Kerätyt jätteet viedään Napapiirin Residuum Oy:n hallinnassa olevalle Alakorkalon jäteasemalle, mistä kerätyt jätteet toimitetaan edelleen eteenpäin. Rovaniemellä kerättävä polttokelpoinen jäte pakataan Alakorkalon jäteasemalla rekkoihin ja kuljetetaan yhdessä Pellon ja Ranuan jätteiden kanssa Oulun Laanilan ekovoimalaitokselle polttoon, missä jätteet jalostetaan sähköksi ja lämmöksi. Biojäte puolestaan viedään Kuusiselän kaatopaikalle ja aumakompostoidaan. Hyötyjätteistä paperit ja kartongit tuodaan Rovaniemen ekopisteiltä ja kiinteistöiltä pääsääntöisesti Alakorkalon jäteasemalla sijaitsevaan välivarastoon, jossa ne paalataan ja josta ne toimitetaan edelleen hyödynnettäväksi. Myös muita hyötyjätteitä kerätään Alakorkalon jäteasemalle, mistä hyötyjätteitä luovutetaan ja myydään edelleen tuottajayhteisöille (esim. puupakkaukset) tai yhteistyökumppaneille (esim. romumetallia).

Napapiirin Residuum Oy (<http://residuum.fi/>) vastaa omistajakuntien (Rovaniemi, Ranua, Pello) alueella kotitalouksien hyötyjätehuollon ja vaarallisten jätteiden jätehuollon järjestämisestä, hyötykäyttöön kelpaamattomien jätteiden loppusijoittamisesta sekä jäteneuvonnasta ja tiedottamisesta. Napapiirin Residuum Oy sekä Napapiirin Energia ja Vesi Oy ovat yhdessä selvittäneet biokaasulaitoksen mahdollisuutta Rovaniemelle, mutta hanke on vielä toteuttamatta.

Kiinteistö- ja hankintapalvelut vastaa yliopistolla tarpeettomiksi jäävien huonekalujen, laitteiden ja koneiden keräyksen järjestämisestä, kierrätysmahdollisuuksien selvittämisestä ja lopulta eteenpäin toimittamisesta. IT-palvelut vastaa omassa toiminnassaan syntyvän sähkö- ja elektroniikkaromun (SER) keräämisestä ja jatkokäsittelyyn toimittamisesta Kajaanin Romy Oy:lle. Muun sähkö- ja elektroniikkaromun keräävät virastomestarit ja toimittavat IT-palvelujen SER-rullakkoon. Pattereiden keräämisestä huolehtii SOL Palvelut Oy yhdessä Lapin Systema Oy:n kanssa. Tuhottavan paperin sekä tallenteet ja kalvot noutaa Heikkinen & Puljula Oy, joka huolehtii tietoturvamateriaalin käsittelystä.

Tiedekunnat vastaavat omilla kursseillaan syntyvien jätteiden lajittelusta ja vaarallisten jätteiden keräämisestä. Vaarallisia jätteitä syntyy lähinnä taiteiden tiedekunnassa (TTK), mistä virastomestarit hakevat vaaralliset jätteet ja toimittavat ne niille tarkoitettuun varastoon. Vaarallisten jätteiden varaston tyhjennyksen vahtimestarit hoitavat kiinteistö- ja hankintapalvelujen kautta. Vaaralliset jätteet noutaa Lassila & Tikanoja.

Siivouspalvelujen tuottaja Lapin yliopistolla on SOL Palvelut Oy, joka huolehtii muun muassa yleisten roskisten tyhjentämisestä. Siivoojien lisäksi jätteiden keräykseen osallistuvat virastomestarit, joiden lisäksi osan vastuusta jakavat myös henkilökunta ja opiskelijat, sillä jokainen yliopistolainen vastaa omalta osaltaan eri jättejakeiden ohjeiden mukaisesta lajittelusta.

Yliopiston harjoittelukoululla sekä Rotkolla, Siljotiellä jätehuollosta vastaa Suomen yliopistokiinteistöt (SYK) yhdessä kiinteistö- ja hankintapalveluiden kanssa ja jätteiden kuljetusyhtiönä toimii Rovaniemen Ekoteam Oy. Yliopiston Arktinen keskus toimii Arktikumissa, missä jätehuollosta vastaa Lapin isännöintikeskus Oy.

3. YLIOPISTON TOIMINNASTA SYNTYVÄ JÄTE

3.1 Yliopiston jättejakeet

Lapin yliopistossa syntyy ja kerätään seuraavia jättejakeita:

Tietosuojattava toimistopaperi	kerätään toimistoissa
Keräyspaperi	kerätään toimistoissa, tulostimilla, luokissa
Polttokelpoinen jäte	kerätään kaikkialla
Kaatopaikkajäte	kerätään erikseen (esim. TTK)
Biojäte	kerätään ruokaloissa, kahvihuoneissa, käytävillä
Kartonki	kerätään kahvihuoneissa, käytävillä
Pahvi	kerätään erikseen (esim. IT)
Muovi	ei kerätä erikseen
Lasi	kerätään erikseen (esim. TTK)
Pienmetalli	kerätään erikseen (esim. ravintolat)
Sähkö- ja elektroniikkaromu (SER)	kerätään erikseen (esim. IT)
Vaaralliset jätteet	kerätään erikseen (esim. TTK)
Kaluste- ja rakennusjäte	kerätään tarvittaessa

3.2 Vuosittaiset jätemäärät

Green Office -ympäristöjärjestelmän rakentamisen yhteydessä on kerätty tietoa erityisesti yliopiston pääkampuksella syntyvistä jätteistä ja jätemääristä koskien vuotta 2016. Yliopiston toimintaa on myös esimerkiksi harjoittelukoululla, Rotkolla ja Arktikumissa, joiden jätemääriä ei ole huomioitu seuraavassa tarkastelussa.

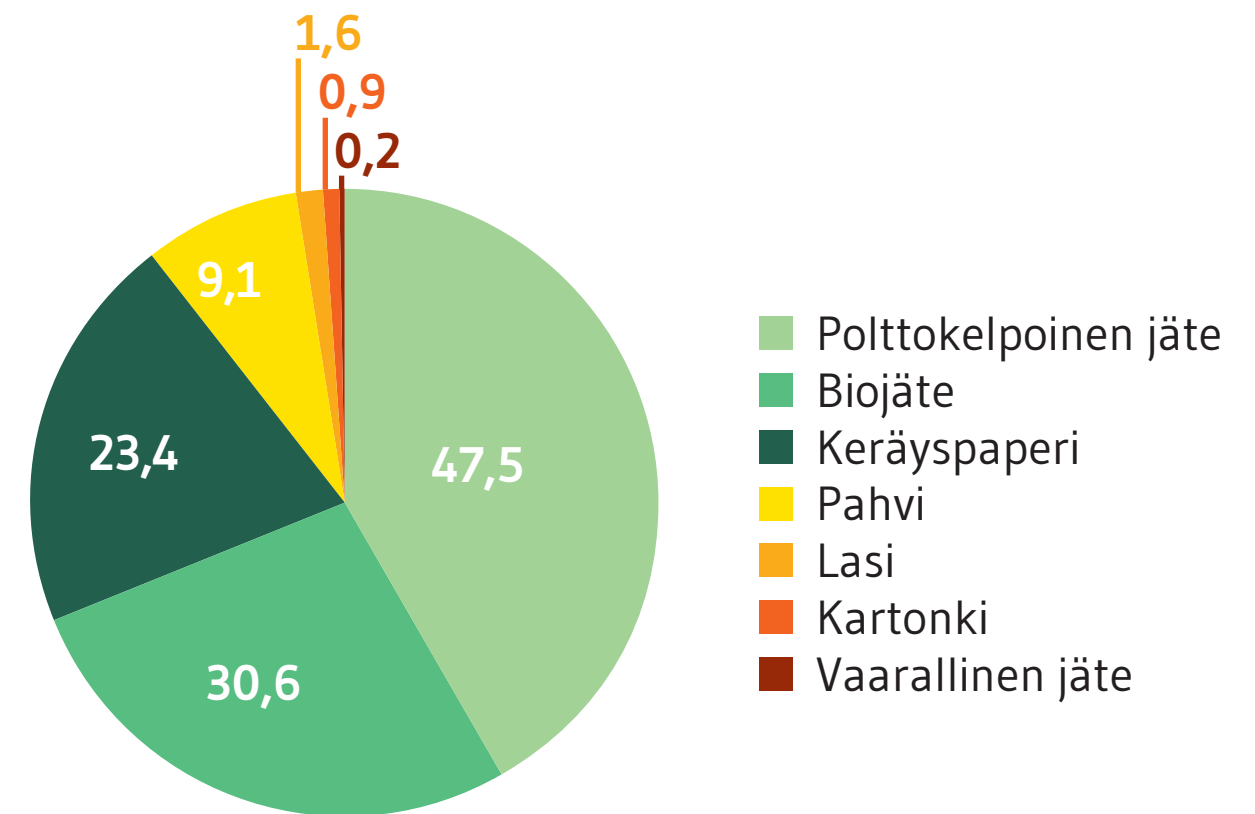
Sekajätteen tilalla Rovaniemellä on alettu kerätä polttokelpoista ja kaatopaikalle loppusijoitettavaa jätettä 1.11.2015 alkaen. Polttokelpoista ja kaatopaikkajätettä syntyi yliopiston pääkampuksella vuonna 2016 yhteensä 47 500 kg. Toiseksi eniten syntyi biojätettä, joka koostuu suurimmaksi osaksi ravintoloissa syntyvästä biojätteestä. Biojätteen määrä vuonna 2016 oli 30 600 kg.

Pääkampuksella keräyspaperiin laitetaan sekä toimistopaperi että muu keräyspaperi, jota kerättiin 23 400 kg vuoden 2016 aikana. Tuhottavaksi menevä tietosuojapaperi kerätään erikseen ja vastaavasti sitä kertyi 9 540 kg, jonka lisäksi Heikkinen & Puljula Oy käsitteli keräyspaperia 1 040 kg. Pahvia ja

kartonkia kerätään erikseen ja niiden määrät vuonna 2016 olivat 9 100 kg ja 900 kg. Pahvin keräykseen laitetaan ruskea pahvi, kuten pahvilaatikot, ja kartongin keräykseen puolestaan kartonkiset tölkit, kuten maitotölkit.

Vuonna 2016 keräyslasia kerättiin ainoastaan taiteiden tiedekunnasta 1 600 kg, vaikka keräyslasia syntyy muuallakin yliopistolla, esimerkiksi ravintoloissa. Pienmetallia syntyy lähinnä ravintoloissa erilaisten säilyketölkkien muodossa, mutta pienmetallin keräys on aloitettu vasta vuonna 2017, joten vuodelta 2016 ei ole tietoja vielä olemassa.

Vaarallisia jätteitä syntyy lähinnä taiteiden tiedekunnassa ja vuonna 2016 määrä oli 200 kg. Vaarallisista jätteistä erikseen kerätään muun muassa sähkö- ja elektroniikkaromua, joka toimitetaan Kajaanin Romu Oy:lle käsiteltäväksi, lamppuja, jotka ISS Palvelut Oy toimittaa eteenpäin, sekä pattereita, jotka menevät toimistotarviketoimittajan (Lapin Systema Oy) kautta hyötykäyttöön.

Lapin yliopiston jätemäärät vuodelta 2016. Paino on esitetty tonneina.

Jätetietojen perusteella yliopistolla syntyy eniten polttokelpoista ja kaatopaikalle loppusijoitettavaa jätettä. Paremmalla lajittelulla monien hyötyjätteiden, kuten biojätteen, paperin ja kartongin, määrää voitaisiin todennäköisesti kasvattaa, jolloin polttokelpoisen jätteen määrä vähenisi. Suurissa yrityksissä tai oppilaitoksissa, kuten yliopistolla, syntyy kohdallaisen suuria hyötyjäte-eriä, joiden kerääminen erilleen on paitsi ympäristönsuojelullisesti myös taloudellisesti kannattavaa.

3.3 Jättemäärien seuranta

Jättemääriä seurataan vuosittain kiinteistönomistajan (SYK) toimesta. Seurannassa ovat mukana myös harjoittelukoulu ja Rotko, missä on yliopiston toimintaa SYK:n kiinteistössä.

Jättemääriä seurataan päärakennuksen osalta WWF:n Green Officeen liittyvän vuosiraportoinnin yhteydessä, mihin kuuluu eri jätejakeiden määrien raportointi WWF:n ilmastolaskuriin.

Hyötyjätteet ovat jätteitä, jotka voidaan hyödyntää joko materiaalina tai energiana. Yliopistolla kerättäviä hyötyjätteitä ovat paperi, kartonki, pahvi, lasi, metalli ja biojäte sekä polttokelpoinen jäte.

Lisäksi seurataan polttokelpoisen sekä kaatopaikalle loppusijoitettavan jätteen määriä, sillä niille on asetettu 5 % vähentämistavoite vuosille 2017–2019. Lähtötasoksi on asetettu vuosi 2016. Vähentämistavoite tarkoittaa pääkampuksella noin 0,6 kg per henkilö. Muun Green Office -tiedottamisen yhteydessä tiedotetaan myös jätemääriä koskevien tavoitteiden saavuttamisesta.

4. JÄTTEIDEN LAJITTELU JA KERÄYS YLIOPISTOLLA

Jätehuollon käytännöt yliopiston eri toimipisteiden välillä vaihtelevat jonkin verran johtuen esimerkiksi eri kiinteistönomistajasta tai toiminnan luonteesta toimipisteissä. Tässä oppaassa pääpaino on pääkampuksen toiminnassa ja käytännöissä ja ohjeita voidaan soveltaa muissa toimipisteissä mahdollisuuksien mukaan. Yleiset jätteiden lajittelua koskevat ohjeet ovat samat joka paikassa.

4.1 Lajittelu- ja keräyskäytännöt

Green Office -ympäristöjärjestelmän rakentamisen myötä jätteiden lajittelumahdollisuuksien parantamiseen sekä yleisissä tiloissa että henkilökunnan kahvihuoneissa on kiinnitetty huomiota ja sen myötä myös jätteiden lajittelun ohjeistusta halutaan kehittää. Lajittelun helpottamiseksi ja parantamiseksi sekä yleisen tiedon jakamiseksi on laadittu tämä jäteopas, joka annetaan tiedoksi sekä henkilökunnalle että opiskelijoille. Jätteiden oikeasta lajittelusta tiedotetaan kaikkia yliopistolaisia säännöllisin väliajoin, vähintään aina jäteoppaan tai muiden ohjeiden päivityksen yhteydessä.

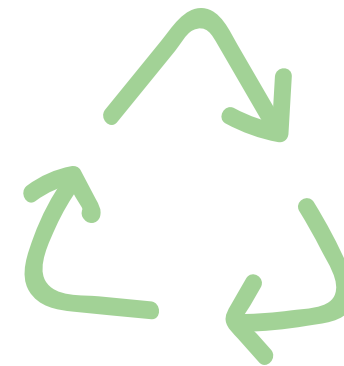
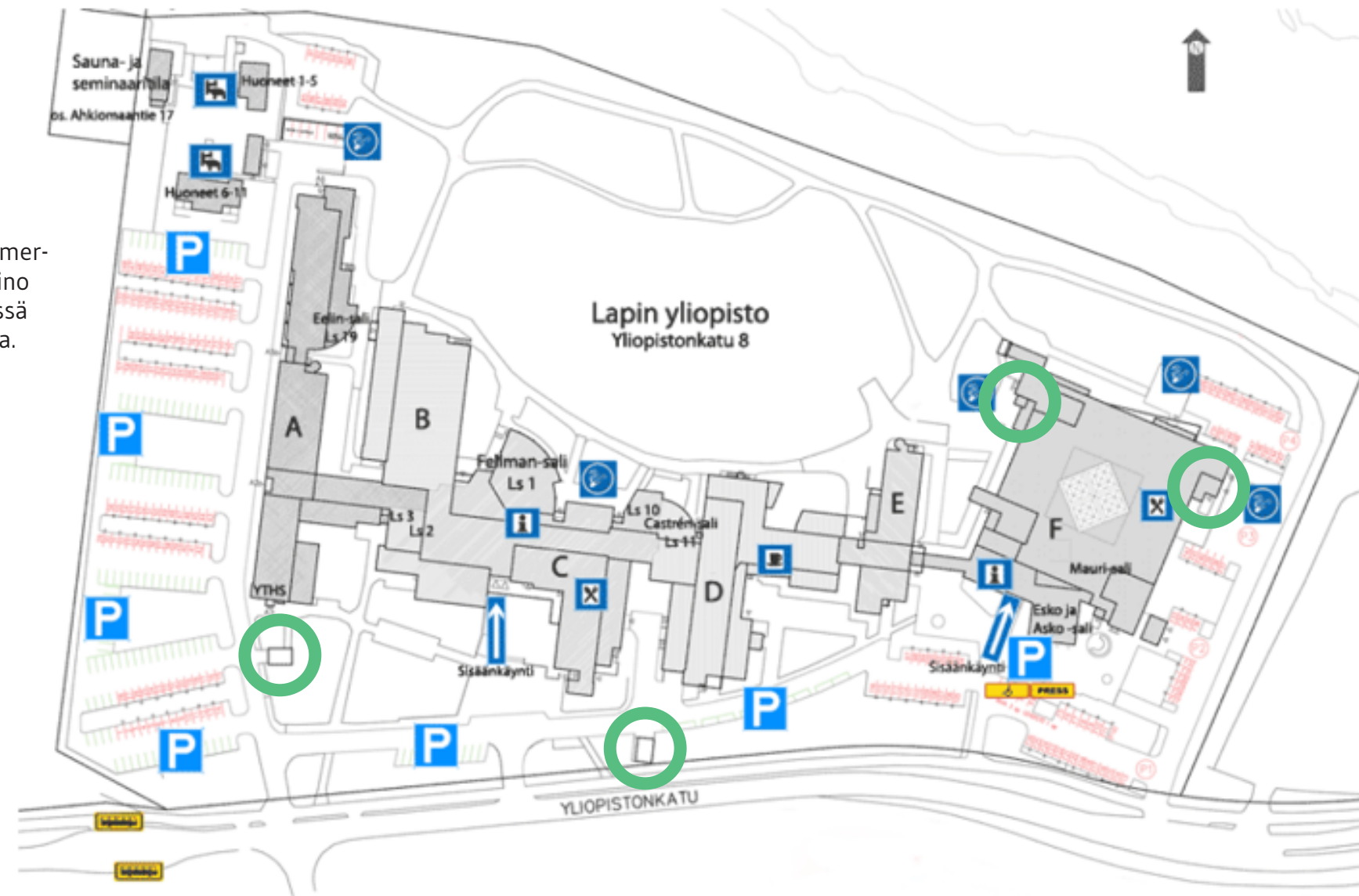
Jäteoppaan laatimisen lisäksi lajitteluohjeita on jaettu eri puolille yliopistoa, etenkin sinne, missä eri jätelajeja kerätään.

- Käytävillä oleviin lajitteluihoin on lisätty nimilaput ja kuvatarrat, jotka kertovat kerättävästä jätteestä.
- Kahvihuoneisiin on jaettu lajitteluohjeet jätteiden keräämiskäytäntöjen muututtua. Ennen kahvihuoneissa kerättiin ainoastaan polttokelpoista jätettä, mutta nyt astiat ovat myös biojätteelle ja kartongille, kuten käytävien uusissa lajittelijoissa.
- Kahvihuoneiden biojätteen keräyksen myötä henkilökuntaa kehoitetaan viemään biojäte kahvihuoneen bioastiaan oman huoneen roskiksen sijaan.
- Ravintoloiden biojätteen ja polttokelpoisen jätteen ohjeistuksia on tarkennettu, jotta asiakkaiden synnyttämän biojätteen laatua saadaan parannettua.
- Myös keräyspaperin oikeasta lajittelusta ja ennen kaikkea tulostuksen vähentämisestä on muistutettu tulostimien läheisyydessä ja muualla toimistoissa.

Ympyröityinä alueen jätekatokset ja -varastot

Niin sanottu yhdyskuntajäte (biojäte, poltto- ja kaatopaikkajäte, paperi, kartonki, pahvi, metalli ja lasi) kerätään siivoojien ja ravintolohenkilökunnan toimesta ulkona sijaitseviin lukollisiin jätekatoksiin. Lajittelun helpottamiseksi myös jätekatoksien jätteastioiden merkinnot on uusittu ja astioiden paikkoja katoksissa on selkeytetty, jotta jätteastioihin osattaisiin laittaa sinne kuuluvat jätteet. Vaaralliset jätteet kerätään yliopistolla erilliseen lukittuun varastoon, missä niitä säilytetään omissa, nimetyissä astioissa. Vaarallisten jätteiden varastosta huolehtivat virastomestarit.

Suurempien muuttojen tms. yhteydessä kiinteistö- ja hankintapalvelut tilaa erilliset jätelavat ja ohjeistaa henkilökuntaa tarvittaessa jätteiden lajittelussa. Muuttojen yhteydessä syntyvä jäte on yleensä suurimmaksi osaksi keräyspaperia. Remonttien yhteydessä rakennusurakoitsijat huolehtivat syntyvästä rakennusjätteestä.

Kierrätys: jättemateriaalien hyödyntäminen joko alkuperäiseen tarkoitukseensa tai muihin tarkoituksiin, mutta ei energiana hyödyntäminen

Uudelleenkäyttö: tuotteen tai sen osan käyttäminen uudelleen samaan tarkoitukseen kuin mihin se on alun perin suunniteltu

Yliopistolla pyritään uudelleen käyttämään ja kierrättämään käytöstä poistettuja huonekaluja, laitteita tai koneita. Mikäli niitä voidaan hyödyntää sellaisenaan, pyritään niille keksimään muu käyttötarkoitus yliopiston sisällä. Mikäli niille ei ole käyttöä yliopistolla, voidaan niitä vaihtoehtoisesti tarjota ilmaiseksi opiskelijoille ja henkilökunnalle tai myydä esim. Kiertonetin kautta. Myös taiteiden tiedekunnassa kerätään erilaisia materiaaleja ja hyödynnetään kierrätysmateriaaleja erilaisissa opiskelijatöissä.

5. JÄTEHUOLLON KEHITTÄMINEN

Yksi WWF:n Green Office -merkin kriteereistä koskee jätelain noudattamista ja kierrättämistä, jonka lisäksi yliopistolla on valittu vuonna 2017 laadittuun ympäristöohjelmaan myös muita jätteitä ja jätteiden lajittelua koskevia toimenpiteitä. Lisäksi yksi yliopiston ympäristötavoitteista koskee energiajätteen

sekä kaatopaikalle loppusijoitettavan jätteen synnyn vähentämistä. Tähän pyritään sekä vähentämällä syntyvän jätteen määrää että tehostamalla lajittelua. Tätä varten on laadittu jäteopas, joka tuodaan tiedoksi kaikille yliopistolaisille.

6. ENTÄ JOS HERÄÄ KYSYTTÄVÄÄ?

Jos oppaan lukemisen jälkeen herää vielä jotain kysyttävää jätteistä tai niiden lajittelusta yliopistolla, voit olla yhteydessä esimerkiksi seuraaviin henkilöihin.

SYK, Suomen yliopistokiinteistöt Oy (= kiinteistönomistaja)

- jätekatokset ja astioiden riittävyys
- jätehuolto remonttien yhteydessä
- Juha Aavikko

ISS Palvelut Oy (=kiinteistöhuolto)

- jätekatosten siisteys, astioiden ylimääräiset tyhjennykset
- SER-jätteisiin kuuluvien lamppujen keräys
- Heikki Tervonen, Rene Merenmies

SOL Palvelut Oy (=siivouspalvelu)

- roskisten tyhjennys siivouksen yhteydessä
- toimisto- ja tietosuojapaperi
- SER-jätteisiin kuuluvien pattereiden keräys
- yleiset jätteen keräykseen liittyvät kysymykset
- Henna Tervaniemi

Kiinteistö- ja hankintapalvelut

- jätteasiat ja niiden riittävyys yliopiston sisätiloissa
- lajittelu- ja toimintaohjeet henkilökunnalle remonttien tai muuttojen yhteydessä
- poistettavien huonekalujen ja laitteiden keräys
- Hanne Alajoutsijärvi

IT-palvelut

- SER-jätteisiin kuuluvien tietokoneiden keräys
- Lisbeth Jacobson

Virastomestaripalvelut

- SER-jätteiden keräys (pl. yllä mainitut)
- muiden vaarallisten jätteiden nouto ja varastointi
- Heikki Aakkonen

Vaaralliset jätteet

- vaarallisten jätteiden keräys kursseilla, missä ko. jätteitä syntyy (opettajat)
- ohjeistukset vaarallisten jätteiden käsitteilyyn liittyen (opettajat)
- vaarallisten jätteiden säilytys ja eteenpäin toimitus (Pauli Rantakokko, kiinteistö- ja hankintapalvelut)

GO-tiimi

- jätteiden lajitteluun liittyvä palaute ja kehitysideat
- Hanne Alajoutsijärvi

7. LAJITTELUOHJEET

Seuraaviin kappaleisiin on koottu yleisimpiä lajitteluohjeita koskien

- paperia
- kartonkia
- pahvia
- biojätettä
- lasia
- metallia
- polttokelpoista jätettä
- kaatopaikkajätettä
- sähkö- ja elektroniikkaromua
- vaarallisia jätteitä

Lajitteluohjeet ovat Napapiirin Residuum Oy:n ohjeistuksen mukaiset. Lisää lajitteluohjeita:

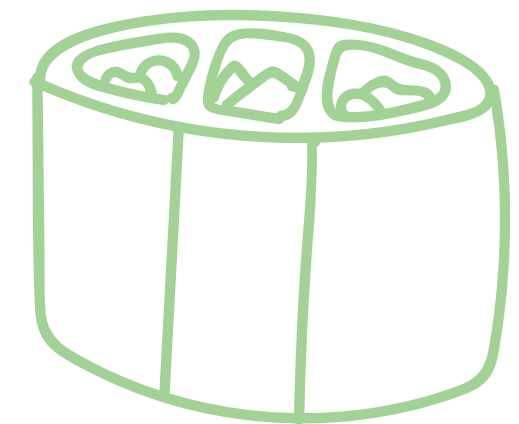
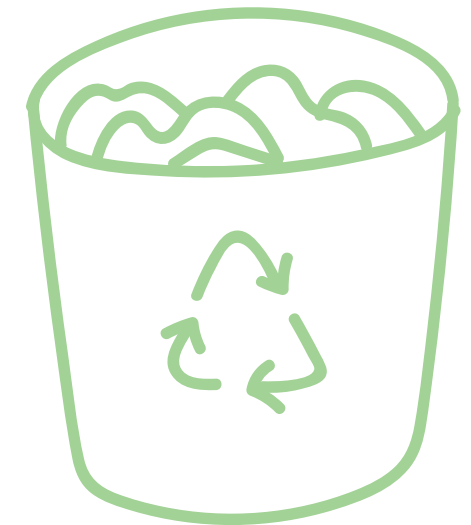
Napapiirin Residuum Oy

<https://residuum.fi/>

Ekoteam Oy

<http://roi-ekoteam.fi/ohjeet/>

Jätteiden lajitteluvälite on yleinen ja koskee kaikkia.

7.1 Paperin lajittelu

Toimistopaperi voidaan kerätä erikseen omana jakeenaan, jos sitä syntyy paljon, tai yhdessä muun keräyspaperin kanssa. **Lapin yliopistolla kerätään toimistopaperi yhdessä muun keräyspaperin kanssa.** Sen sijaan toimistopaperista erotellaan tuhottava paperijäte, johon kuuluvat kaikki luottamukselliset paperit. **Paperinkeräyslaatikoita on toimistoissa, osassa luokissa sekä tulostimien yhteydessä.** Paperinkeräyslaatikoita pyritään lisäämään sitä mukaan, kun tarvetta ilmenee. Tuhottavien papereiden keräysastioita on eri paikoissa toimistojen käytävillä.

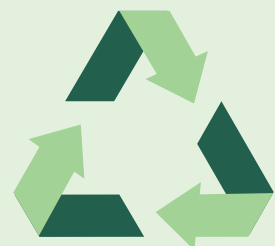
Teippejä, niittejä tai hakasia ei tarvitse poistaa toimisto- tai muusta keräyspaperista. Kuminauhat on poistettava, samoin muovikuoret. Kopiopapereiden kääreet eivät myöskään kuulu keräyspaperiin niiden muovipinnoitteen vuoksi.

Paperinkeräykseen kelpaavat:

- lehdet, mainokset, kirjekuoret ja muut postin tuomat paperit
- kopio- ja tulostuspaperi (myös värilliset)
- ruutu- ja piirustuspaperi
- vihkot, kirjat (ei kansia), puhelinluettelot

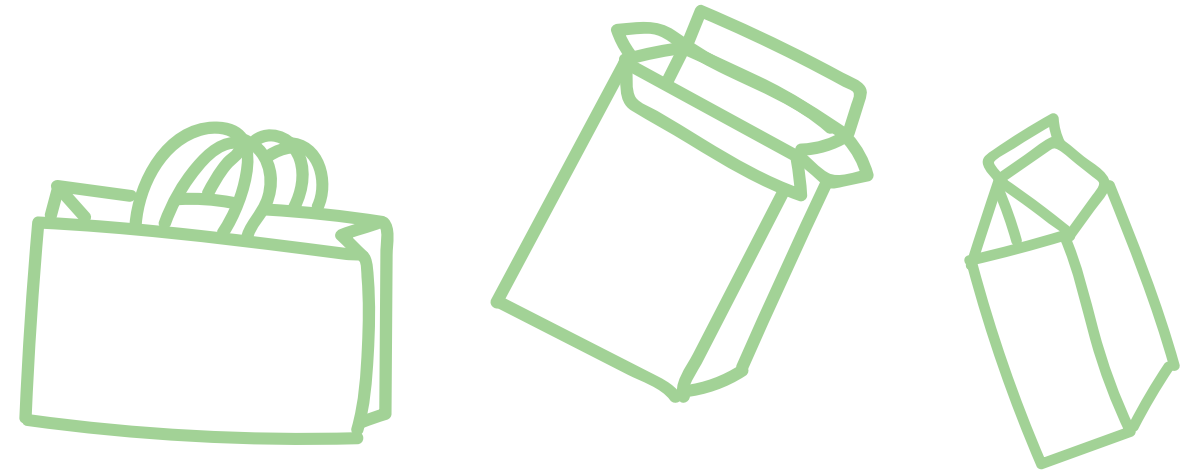
Paperinkeräykseen eivät kelpaa:

- märkä tai likainen paperi
- pahvi, kartonki ja voimapaperi
- kassakuitit ja muut itsejäljentävät paperit
- kopiopaperin kääreet
- lahja- tai käärepaperit
- muovikassit tai styroksi

Hyötykäyttö

Silputusta tuhottavasta sekä muusta valkoisesta toimistopaperista valmistetaan pehmopaperia eli esim. wc-paperia. Keräyspaperia puolestaan käytetään pääasiassa sanomalehtipaperin valmistukseen.

7.2 Keräyskartongin lajittelu

Keräyskartonkia ovat kuitupakkaukset, kuten kartonkitölkit, paperikassit tai kartonkiset kertakäyttöastiat. Keräyskartonkiin voi lajitella myös ruskeat kirjekuoret ja postikortit. Myös keräyspahvin voi laittaa kartonginkeräykseen pieniksi paloiksi revittynä, mikäli erillistä pahvinkeräystä ei ole järjestetty. Tärkeää on, että kartonginkeräykseen laitettavat pakkaukset ovat puhtaita. Taittamalla ja litistämällä säästät tilaa keräysastiassa.

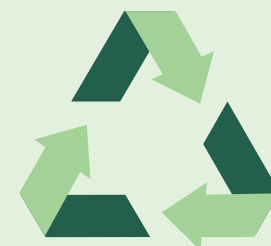
Lapin yliopistolla kerätään keräyskartonkia ja sitä syntyy muun muassa ravintoloissa sekä kahvihuoneissa, mihin kartongin lajittelu on tullut uutena. Kartongin voi lajitella myös erikseen pääkäytävän varren lajittelijoihin, joissa on kartonginkeräyksen lisäksi astiat polttokelpoiselle ja biojätteelle. Erityisesti toivotaan, että kartongin keräykseen päätyisivät lukuisat kertakäyttömukit, joita päivittäin ostetaan.

Kartonkikeräykseen kelpaavat:

- kartonkiset tölkit kuten maito- ja jogurttitölkit, myös alumiinivuoratut
- kuivien tuotteiden kartonkipakkaukset, kuten muro- ja keksipaketit
- pizzalaatikat ja munakennot
- kartonkiset kertakäyttöastiat
- paperipussit ja -kassit
- askartelukartongit
- kevyesti muovipinnoitetut käärepaperit (esim. kopiopaperin kääreet)

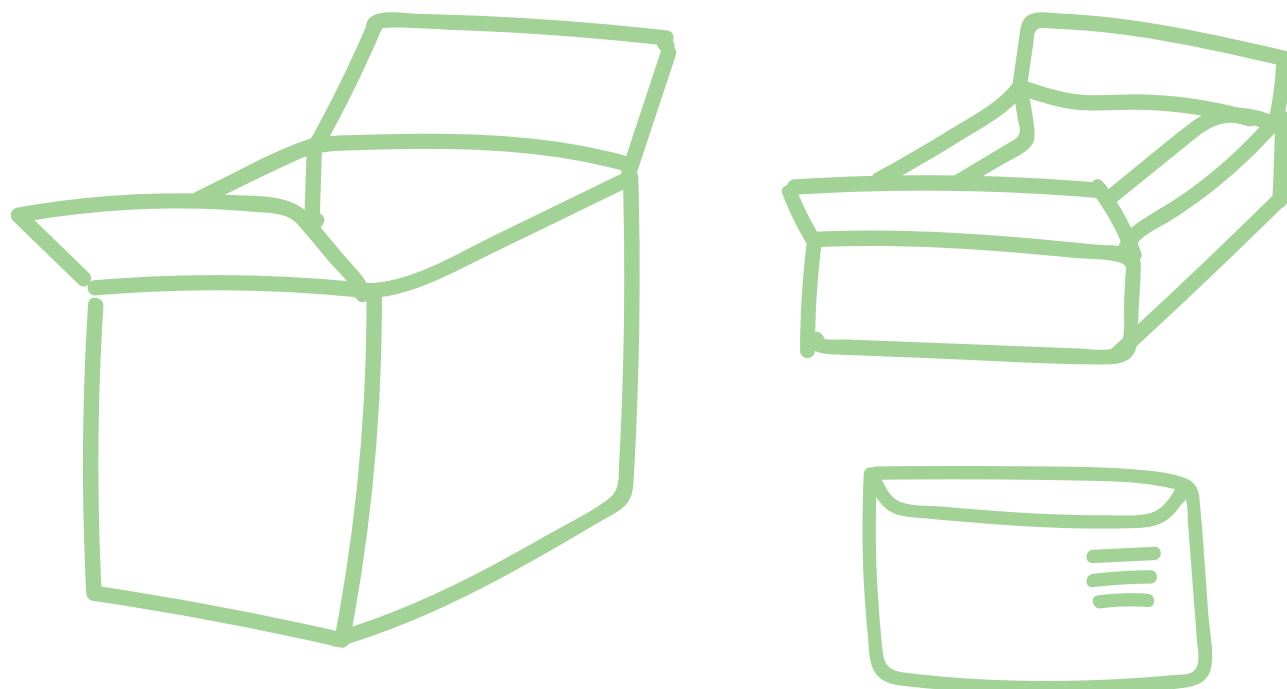
Kartonkikeräykseen eivät kelpaa:

- likaiset pakkaukset
- muovipussit ja kuplamuovit
- styroksi

Hyötykäyttö

Keräyskartongista valmistetaan hylsy- ja pakkauskartonkeja. Kartonkipakkausten muoviosat hyödynnetään energiana ja mahdollinen alumiinipinnoite erotetaan myös ja toimitetaan kierrätykseen.

7.3 Pahvin lajittelu

Keräyspahvi on paksua monikerroksista pahvia ja väriltään ruskeaa eli suurimmaksi osaksi yleensä ”tavallisia” pahvilaatikoita. Keräyspahviin laitettavista pahveista ei tarvitse poistaa teippejä, hakasia tai niittejä. Pahvit tulee kuitenkin litistää tai taitella tilan säästämisen vuoksi.

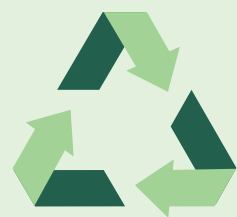
Keräyspahvia syntyy monesti siellä, missä tuotteita vastaanotetaan ja puretaan. Lapin yliopistolla pahvijätettä syntyy esim. ravintoloissa, yliopistopainossa, siivous- tai IT-palveluissa, missä pahvin erilliskeräys on järjestetty. **Mualla, missä pahvinkeräystä ei ole erikseen järjestetty, keräyspahvin voi paloitella ja laittaa kartongin keräysastiaan.**

Pahvinkeräykseen kelpaavat:

- aaltopahvit ja ruskeat kartongit
- ruskeat voimapaperit
- ruskeat paperikassit ja -pussit
- ruskeat kirjekuoret

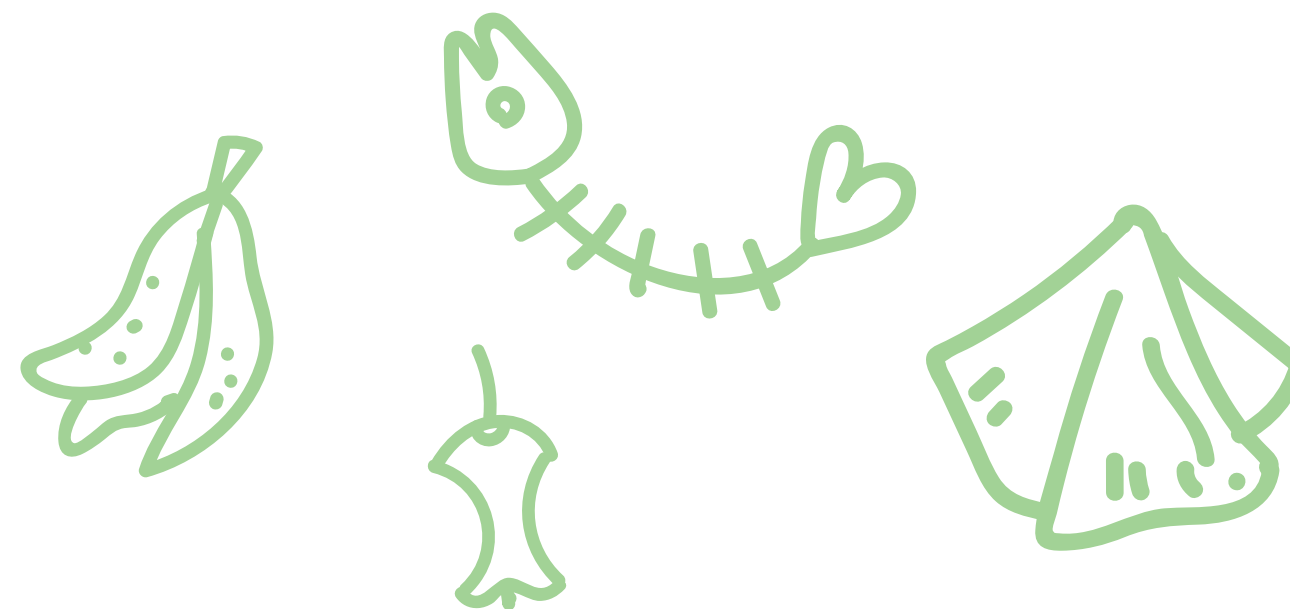
Pahvinkeräykseen eivät kelpaa:

- märät tai likaiset pahvit
- muovit ja styroksit

Hyötykäyttö

Keräyspahvista valmistetaan kierrätyskuitua, josta tehdään esimerkiksi hylsykartonkia.

7.4 Biojätteen lajittelu

Biojäte on eloperäistä elintarvike- tai puutarhajätettä, joka on kokonaisuudessaan biologisesti hajoavaa ja myrkytöntä jätettä. Biojätteestä on syytä valuttaa enimmäkseen viemäriin, jotta jätteestä ei tule liian märkää ja astia pysyy siistinä, eikä jäädy talvella.

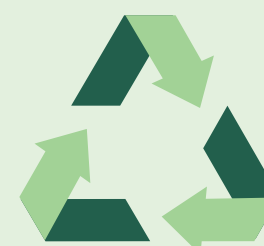
Rovaniemen kaupungin keskusta kuuluu biojätteen erilliskeräyksen piiriin, jolloin biojäte on lajiteltava erilleen ja toimitettava hyötykäyttöön, mikäli kiinteistöllä on vähintään viisi huoneistoa tai biojätettä syntyy vähintään 20 kg viikossa. Biojäte tulee toimittaa joko keskitettyyn biojätteen käsittelyyn tai kompostoida omatoimisesti. **Yliopistolla biojätettä kerätään ravintoloissa ja kahvihuoneissa sekä käytävien lajittelijoilla.**

Biojätteeseen kelpaavat:

- ruokajäte
- hedelmien, vihannesten ja juuresten kuoret
- kahvin ja teenporot, suodatinpussit
- kalanruodot, luut ja munankuoret
- talouspaperit, lautasliinat
- kukkamulta ja kasvijätteet
- kissanhiekka, lemmikkihäkin siivousjätteet
- lemmikkieläinten jätökset biohajoavassa pussissa

Biojätteeseen eivät kelpaa:

- muovi, lasi tai metalli
- vaipat tai imurin pölypussit
- nestekartonkipakkaukset
- hiekkainen tai roskainen haravointijäte tai kivet
- nestemäinen jäte

Hyötykäyttö

Biojäte voidaan joko kompostoida tai mädättää. Kompostoimalla biojätteestä saadaan kompostimultaa ja mädättämällä biokaasua, jota voidaan hyödyntää energiantuotannossa. Rovaniemellä biojäte aumakompostoidaan ja se käytetään myöhemmin esim. kaatopaikan maisemointitöihin.

7.5 Lasin lajittelu

Lasinkeräyksen lajitteluohjeet ovat päivittyneet keväällä 2016, jonka jälkeen lasinkeräykseen soveltuvat ainoastaan kirkkaat ja värilliset lasipurkit ja -pullot. Keräykseen laitettavista pulloista ja purkeista poistetaan korkit ja kannet, mutta kaulusrenkaita ja etikettejä ei tarvitse poistaa. Lasiset panttipullot voi ja kannattaa viedä kauppaan. Monet kaupat ottavat vastaan myös pantittomia lasipulloja.

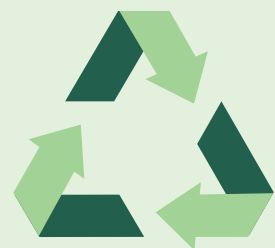
Lapin yliopistolla pakkauslasia syntyy vähän, eikä kattavaa keräystä ole järjestetty, vaan keräys on keskitetty sinne, missä lasia syntyy esimerkiksi TTK:ssa ja ravintoloissa. Eri puolille yliopistoa kahvihuoneisiin on pyritty järjestämään keräyspisteitä, joihin keräys voidaan keskittää. **Vähäiset määrät syntyviä lasipulloja tai -purkkeja voi laittaa polttokelpoiseen jätteeseen, ellei keräyslasille ole osoitettu erillistä keräysastiaa.**

Lasinkeräykseen kelpaavat:

- lasipullot
- lasipurkit, kuten lastenruoka- ja säilykepurkit

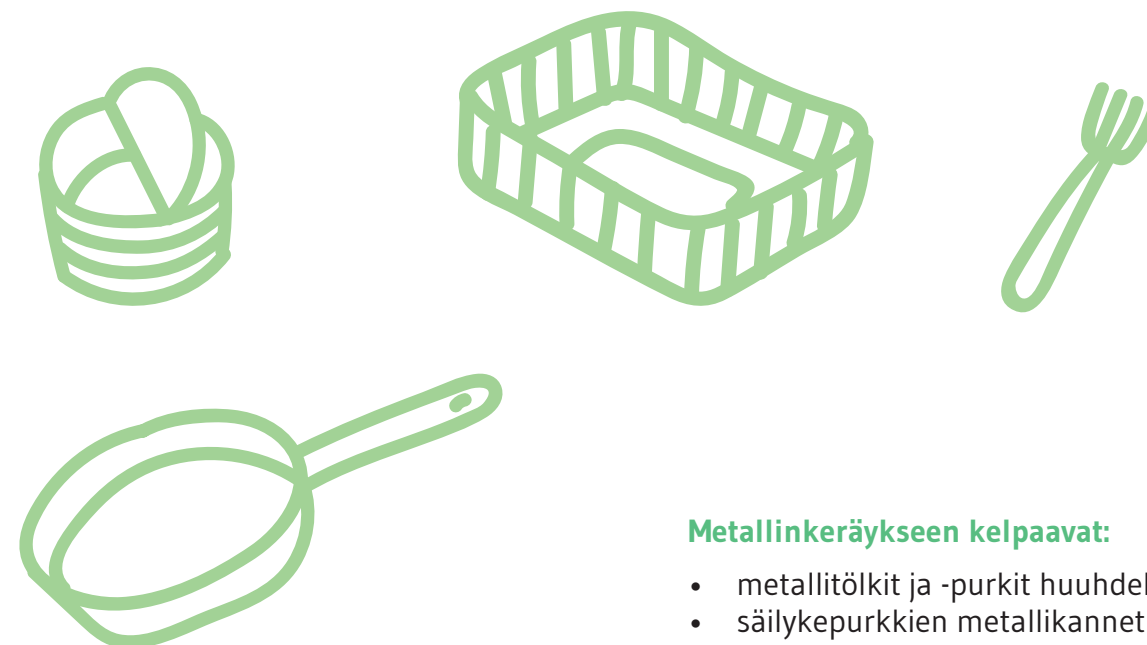
Lasinkeräykseen kelpaamattomat:

- posliinia ja keramiikkaa kuten kahvikuppeja
- lasisia uunivuokia ja kahvipannuja
- hehkulamppuja ja loisteputkia
- peililasia
- ikkunalasia
- autonlasia
- kristallia
- metallia
- muovia

Hyötykäyttö

Pantilliset lasipullot hyödynnetään sellaisenaan uudestaan. Kierrätyslasista puolestaan valmistetaan lasipakkauksia, lasivillaa sekä vaahtolasia, jota käytetään mm. tierakenteiden ja rakennusten routaeristeenä.

7.6 Metallin lajittelu

Metallijätettä ovat esineet, joista suurin osa on metallia. Keräysmetallia ovat sekä kerättävä pienmetalli että isot metalliromut, jotka pitää toimittaa erikseen jäteasemalle. Pienmetalliin laitettavat säilyketölkit tai metallivuoat tulee huuhdella ja kuivattaa.

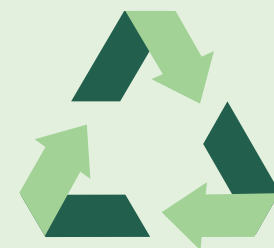
Lapin yliopistolla keräykseen kelpaavaa pienmetallia syntyy lähinnä ravintoloissa, joissa esimerkiksi säilyketölkit laitetaan metallinkeräykseen. Eri puolille yliopistoa kahvihuoneisiin on pyritty järjestämään keräyspisteitä, joihin keräys voidaan keskittää. **Vähäiset määrät syntyvää pienmetallia voi laittaa polttokelpoiseen jätteeseen, ellei metallille ole osoitettu erillistä keräysastiaa.**

Metallinkeräykseen kelpaavat:

- metallitölkit ja -purkit huuhdeltuina
- säilykepurkkien metallikannet
- puhdistetut foliot, kuten alumiinifolio, ulkoroihujen ja tuikkujen kuoret
- foliovuokat
- pienet metalliesineet ja metalliset astiat
- kattilat ja paistinpannut, myös tefloniset
- täysin tyhjät, pienet maalipurkit
- täysin tyhjät ja paineettomat aerosolipullot
- aterimet, sakset, käsityökalut
- muut pienet metalliesineet (naulat, ruuvit jne.)

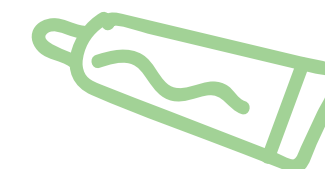
Metallinkeräykseen eivät kelpaa:

- vaaralliset jätteet, kuten paristot
- painetta sisältävät metallipakkaukset
- tyhjiä maalipurkkeja, joissa maali on vielä juoksevaa (vaarallista jätettä)
- suuria metalliromuja (toimitetaan erikseen jäteasemalle!)

Hyötykäyttö

Metalleja voidaan kierrättää lähes loputtomiin. Kun käytetään kierrätettyä raaka-ainetta, säästyy luonnonvaroja ja energiaa. Metalleja uusiokäytetään teräs- ja valimoteollisuuden raaka-aineena.

7.7 Polttokelpoisen jätteen lajittelu

Polttokelpoisella jätteellä tarkoitetaan kierrätyskelvotonta palavaa jätettä, joka on polttokelpoista jätteenpolttolaitoksessa. Polttokelpoisesta jätteestä tulisi erotella esimerkiksi hyötykäyttöön kelpaavat jätteet, sillä ne tulee hyödyntää ensisijaisesti materiaalina eikä energiana. Myös esimerkiksi vaaralliset jätteet tulee erotella erilleen.

Yleisin jätelaji, jota yliopistolla lähes joka paikassa kerätään, on polttokelpoinen jäte. Hyötyjätteiden lajittelua yliopistolla on tehostettu ja tehostetaan edelleen, jotta polttoon ei menisi turhaan materiaalina hyödynnettävää jätettä, kuten paperia. Polttokelpoiseen jätteeseen ei kuulu myöskään biojäte, kun sille on järjestetty erilliskeräys, joten esimerkiksi toimistoissa biojäte tulisi viedä kahvihuoneiden biojäteastioihin ja käytävillä lajittelijoihin. Näin roskapussien käyttöä voidaan vähentää, kun ”normaalin roskiksen” pussia ei tarvitse joka siivouskerralla vaihtaa.

Polttokelpoiseen jätteeseen kelpaavat:

- erilaiset muovit kuten leipäpussit, muovirasiat ja elintarvikepakkaukset
- biojätteet (jos ei erilliskerätä tai kompostoida)
- kahvipaketit, sipsipussit
- erilaiset tekstiilit
- vaipat, terveyssiteet ja muut hygieniatuotteet
- levyt (vinyyli- ja cd-levyt, videokasetit ym.)
- imurin pölypussit, tupakantumpit
- nahkatuotteet, vaahtomuovit
- styroksit, pienet määrät sahanpurua
- vähäinen määrä pieniä palamattomia jätteitä kuten hehku- ja halogeenilamput, sulakkeet, kissanhiekat
- kotitalouksien PVC-muovi, jota ovat yleensä muoviletkut, sadevaatteet, kumisaappaat ja muovitarvikkeet kuten muovitaskut ja kerniliinat
- polkupyörien renkaat

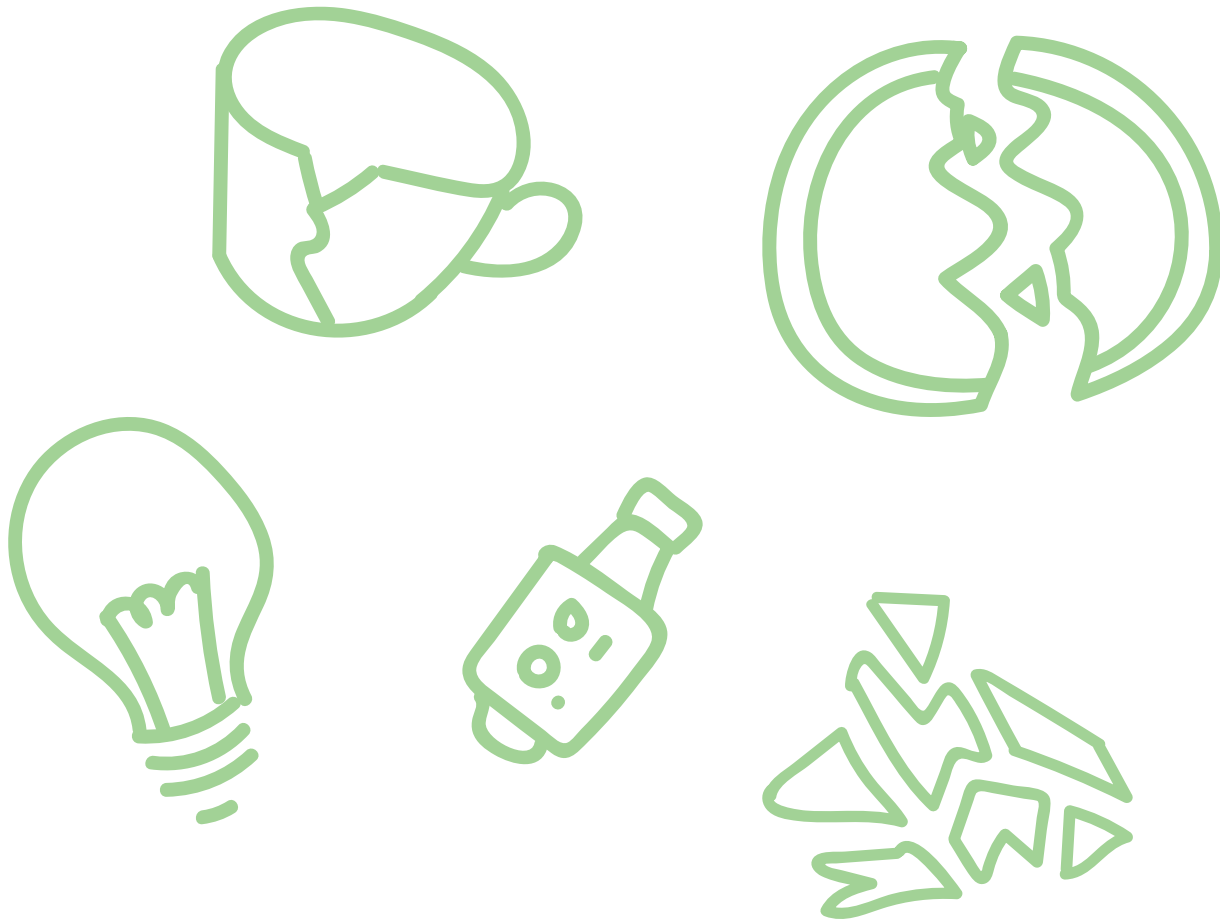
Polttokelpoiseen jätteeseen eivät kelpaa:

- hyötykäyttöön kelpaava materiaali kuten paperit, kartongit, pahvit, metallit, pakkauslasi, puu- ja puutarhajäte
- keramiikka-, posliini- ja lasiesineet ja -astiat
- kaakelit, kristallit, peililasit
- isot määrät hehku- ja halogeenilamppuja, sulakkeet
- sähkölaitteet, energiansäästö- ja loisteputkilamput
- kivi- ja maa-ainekset, hiekoitushiekat
- palon tai räjähdysvaaraa aiheuttavat jätteet
- vaaralliset jätteet
- ikkunalasit, peililasit
- nestemäiset jätteet ja lietteet
- isokokoiset jätteet (toimitetaan erikseen jäteasemalle)

Hyötykäyttö

Hyötykäyttöön kelpaamaton jäte voidaan hyödyntää kuitenkin energiantuotannossa. Napapiirin Residuumin alueelta kerätty polttokelpoinen jäte toimitetaan Oulun Energian Laanilan ekovoimalaitokselle energiahyödynnettäväksi.

7.8 Kaatopaikkajätteen lajittelu

Kaatopaikkajätteellä tarkoitetaan hyötykäyttöön ja polttoon kelpaamatonta jätettä, kuten ikkunalasia ja keramiikkaa. Kaatopaikkajäte tulee pitää erillään poltettavasta jätteestä, jotta se voidaan toimittaa asianmukaiseen keräyspaikkaan.

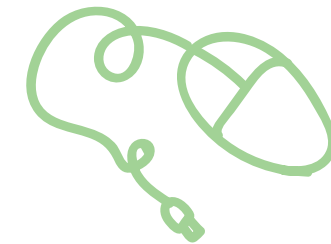
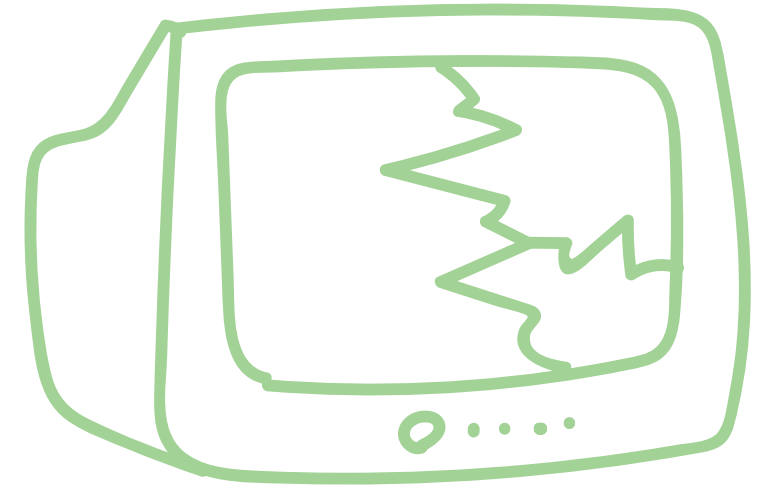
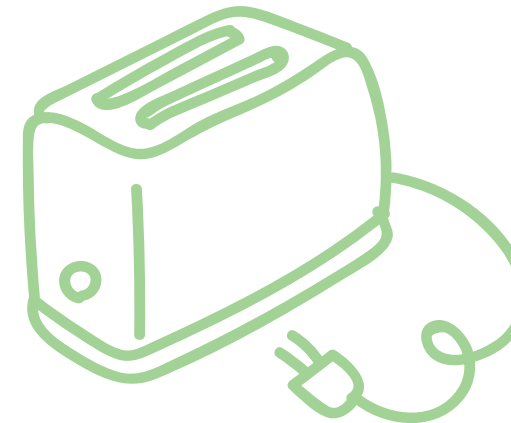
Yliopistolla on järjestetty kaatopaikkajätteen erilliskeräys paikoissa, joissa kaatopaikkajätettä syntyy esimerkiksi TTK:n opetustiloissa. Kaatopaikkajätettä syntyy huomattavasti vähemmän kuin polttokelpoista jätettä, joten kaatopaikkajätteen keräysastia sisätiloihin järjestetään vain tarvittaessa. **Pieniä määriä kaatopaikkajätettä voi laittaa polttokelpoisen jätteen sekaan, mikäli erillistä keräysastiaa ei ole osoitettu.**

Kaatopaikkajätteeseen kelpaavat:

- hehku- ja halogeenilamput, sulakkeet
- keramiikka-, posliini ja lasiesineet
- kristallit, peilit
- ikkunalasin pienet palaset
- kaatopaikkajätteeseen lajitellaan vain ne jätteet, jotka eivät kelpaa hyötykäyttöön tai polttokelpoiseen jätteeseen
- tavalliseen jätteastiaan saa laittaa kooltaan vain pieniä palamattomia jätteitä

Kaatopaikkajätteeseen eivät kelpaa:

- biojäte
- hyötyjätteet (lasi, metalli, ym.) tai ongelmajäte
- sähkölaitteet
- suurikokoiset palamattomat jätteet tulee toimittaa suoraan jäteasemalle!

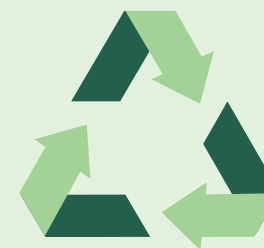
7.9 Sähkö- ja elektroniikkaromun lajittelu

Sähkö- ja elektroniikkaromusta käytetään lyhennettä SER. Suurin osa sähkölaitteista luokitellaan vaaralliseksi jätteeksi, mutta niitä kerätään kuitenkin omana jätelajinaan. SER-keräykseen kuuluvat kaikenkokoiset sähkölaitteet.

Suuri osa yliopistolla syntyvästä SER-keräykseen menevästä jätteestä on kannettavia tai pöytätietokoneita ja tietokoneen näyttöjä, joiden keräyksestä huolehtii IT-palvelut. Muiden sähkölaitteiden keräyksen hoitavat tarpeen mukaan virastomestarit ja keräykseen menevistä lamputa huolehtii kiinteistöhuolto.

SER-keräykseen kelpaavat:

- pakastimet, jää- ja viileäkaapit, tiskikoneet, pyykkikoneet, kuivausrummut
- televisio, valaisimet, partakoneet, kahvinkeitin, vatkaimet, mikrot, hellat, uunit
- stereot, radiot, DVD soittimet, digiboksit, videot, kelloradiot, pölymurit
- puhelimet, läppärit, pöytätietokoneet ja niiden näytöt, tabletit, leivänpaahdit, hiustenkuivaimet
- loisteputket ja pienloistelamput

Hyötykäyttö

Oikein käsiteltynä valtaosa sähkö- ja elektroniikkaromusta saadaan hyötykäyttöön. Käytöstä poistetut laitteet puretaan, vaaralliset jätteet ohjataan asianmukaiseen käsittelyyn ja mm. metallit kierrätetään.

7.10 Vaarallisten jätteiden lajittelu

Vaaralliset jätteet (ent. ongelmajäte) ovat aineita, jotka voivat olla vaarallisia tai haitallisia luonnolle ja ihmiselle pieninäkin pitoisuuksina. Jos vaarallista jätettä joutuu luontoon tai viemäriin, ne leviävät luonnon kiertokulkuun ja kertyvät lopuksi ravintoketjun huipulle, eli ennemmin tai myöhemmin tulevat vastaan-me ruuassa, juomavedessä ja hengitysilmassa.

Vaarallisten jätteiden lajittelu on tärkeää. Kaatopaikalle joutuvat vaaralliset jätteet voivat aiheuttaa vaaraa ja haittaa kaatopaikan työntekijöille sekä kaatopaikan lähiympäristölle. Polttokelpoisen jätteen joukossa vaaralliset jätteet voivat vahingoittaa laitosta.

Vaarallisista jätteistä sähkö- ja elektroniikkaromu sekä paristot kerätään erikseen.

Pattereiden keräämisestä huolehtii siivouspalvelut ja sähkö- ja elektroniikkaromusta pääsääntöisesti IT-palvelut, mutta tarpeen mukaan myös virastomestarit. Erilaisten lampujen keräyksestä huolehtii kiinteistöhuolto lampujen vaihdon yhteydessä.

Muiden vaarallisten jätteiden keräyksen koordinoivat virastomestarit yhdessä tiedekuntien yhteyshenkilöiden kanssa. SER-jätettä, paristoja ja lampuja lukuun ottamatta vaarallista jätettä syntyy lähinnä TTK:ssa, missä vaarallisen jätteen yhteyshenkilöinä toimivat opettajat, joiden kursseilla vaarallisia jätteitä syntyy.

Vaaralliset jätteet tulee säilyttää muista jätteistä erillään. Ne tulee pakata hyvin ja merkitä selkeästi. Vaarallisia jätteitä ei saa koskaan sekoittaa keskenään.

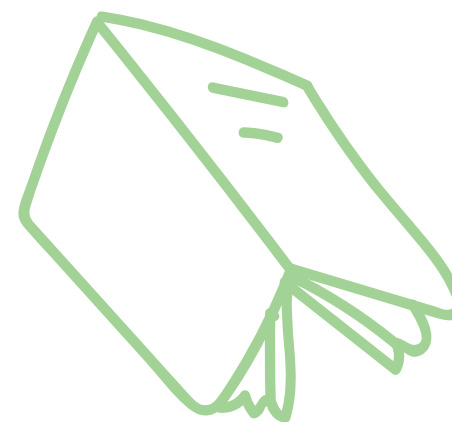
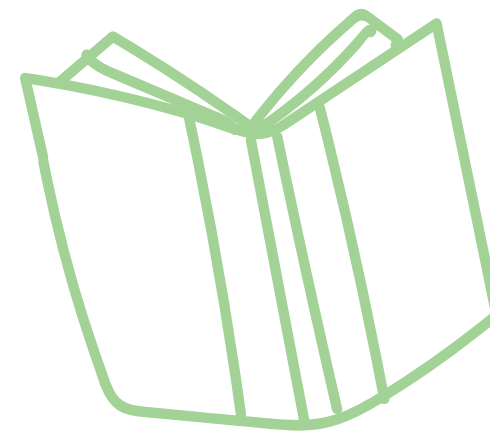
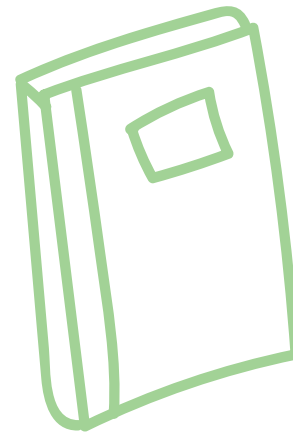

Yleisimpiä vaarallisia jätteitä:

- jäteöljyt ja öljynsuodattimet
- lyijyakut ja akkunesteet
- maalit, liimat ja lakat (myös hius- ja kynsilakka)
- liuottimet, kuten tärpätti, tinneri, aseton ja bensiini
- käyttämättä jääneet ja vanhentuneet lääkkeet (palautus apteekkiin)
- kasvinsuojelu- ja torjunta-aineet
- emäksiset pesuaineet, kuten konetiskiaine ja uuninpesuaine
- elohopeaa sisältävät lämpömittarit
- valokuvauskemikaalit
- nappiparistot sekä ladattavat nikkeli-kadmiumakut ja -paristot (oma keräys)
- jäähdytin-, jarru- ja kytkinnesteet
- painekyllästetty puu
- sähkö- ja elektroniikkaromu (SER, oma keräys)

Vaaralliset jätteet, joilla oma keräysjärjestelmä, ovat

- alle 25 cm pituiset loisteputket, pienoisloistelamput ja energiansäästölamput (liikkeit, SER-keräys)
- yli 25 cm pituiset loisteputket ja valaisimet, joissa kiinteä lamppu (SER-keräys)
- paristot, nappiparistot ja ladattavat akut (liikkeit, SER-keräys)
- elohopeakuumemittarit ja käyttämättä jääneet lääkkeet (apteekit)

8. LÄHTEET

Helsingin kaupungin ympäristökeskus 2014. Ympäristötekoja työpaikalla. Opas ekotukitoimintaan.

<http://www.ekotuki.fi/files/2013/07/Opas-ekotukitoimintaan.pdf>

Lassila & Tikanoja 2013. Kaiken voi kierrättää, paitsi vanhat asenteet. Ne meidän on uusittava kokonaan. Kierrätysopas yrityksille.

http://www.e-julkaisu.fi/lassila_tikanoja/kierratysopas_yrityksille/pdf/LT_yrityksen_kierratysopas2013netti.pdf

Napapiirin Residuum 2016.

<http://residuum.fi/>

Rovaniemen Ekoteam 2016.

<http://roi-ekoteam.fi/>

Rovaniemen kaupungin jätehuoltomääräykset 2014.

<https://www.rovaniemi.fi/loader.aspx?id=ac-37cf6c-85a9-4209-813d-93eeec8ca792>

Rovaniemen kaupunki 2016.

<https://www.rovaniemi.fi/fi/Palvelut/Ymparisto-ja-luonto/Jatehuolto>

Siisti kaupunki!

<https://www.rovaniemi.fi/loader.aspx?id=f8c3f9f6-a976-47d2-9bc0-c000c046ca66>

Hyötykäyttö

Myös vaarallisia jätteitä voidaan osittain uusiokäyttää. Vaaralliset jätteet käsitellään omilla laitoksilla ja käsittelymenetelmänä on esim. poltto. Poltosta syntyvä energia otetaan talteen ja jalostetaan sähköksi tai kaukolämmöksi. Polton lopputuotteena syntyvää kuonaa voidaan hyödyntää mm. maanrakennusmateriaalina.